

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra sociologie

Posudek oponenta bakalářské práce

Jméno autora	Šárka Petzná
Název práce	Restrikce umění v ulicích hlavního města Prahy
Studijní obor	Sociologie
Vedoucí práce	Mgr. Petr Vašát, Ph.D. SOÚ AV
Oponent práce	PhDr. Michal Tošner, Ph.D. KSOC FF UHK
Rok obhajoby	2020

Hodnocení cíle/ů práce

Šárka Petzná, inspirovaná svými zahraničními pobyty si ve své práci vytkla za cíl postihnout jev pouličního performativního umění (tzv. buskingu) v Praze s přihlédnutím k regulacím této činnosti městskými vyhláškami. Vystupování „pouličních umělců“ ve veřejném prostoru pro výtvarný obrazný „výběr do klobouku“ od zaujatých kolemdoucích. Tato praktika je běžnou součástí každodennosti v ulicích metropolí Evropy a USA.

Z hlediska odborných kvalit na předložené práci rozhodně oceňuji užití zcela přesně cíleného výběru a využití bohatého množství odborných, převážně cizojazyčných zdrojů k tématu. Z pozice oponenta s potěšením konstatuji, že stanovený cíl byl naplněn a to způsobem nadstandardním. Volba použitých zdrojů svědčí o potivě rešerši tématu a výběr i celkové množství a skladbu byla znatelně provedena velmi účelně a cíleně s ohledem na téma přítomné bakalářské práce.

Způsob vypracování textu předložené bakalářské práce mohu prohlásit za příkladný. Práci se zdroji, propojení teorie a vlastního výzkumu bychom, na obdobné úrovni, jistě vítali u všech kvalifikačních prací. Předložená práce Šárky Petzné by si v tomto ohledu zasloužila ocenění. K tomu, abych tak učinil bez váhání je určité dilema, které pro mne vyvstalo při posuzování prezentace autorčina vlastního výzkumu. Pozitivní je, že svůj výzkum studentka zrealizovala náležitě navzdory překážkám během všeobecného omezení sociálního kontaktu (z nařízení vlády ČR v reakci na ohrožení pandemií) si dovedně poradila se získáním vzorku respondentů a povedlo se jí uskutečnit náležitě strukturované rozhovory.

Tématem jsem byl zaujat i z osobních důvodů, a to jak pro moji zálibu aktivně se podílet na hudebních produkcích, tak jako dlouholetého obyvatele Prahy se znalostí základních reálií prostoru a z hlediska občana obeznámenosti s buskingem apod. Je až na úrovni anekdotické, že jsem v jednom z respondentů (kterého zde nejmenuji) jednoznačně rozpoznal bývalého spoluhráče a kamaráda, se kterým jsme kdysi působili ve stejném hudebním uskupení. Kromě toho jsem rozpoznal i další osoby, které tvoří vzorek respondentů. Rozpoznání známých, jakožto participantů výzkumu posuzované práce by bylo úsměvné, avšak z hlediska etického se zde musíme zastavit.

Výstupy sociologického zkoumání by z etických důvodů principiálně neměly umožňovat být i nepřímou identifikaci informantů, respondentů či obecně osob, které poskytly pro výzkum důležité informace. Osoba, která provádí výzkum a prezentuje jeho výsledky má povinnost „anonymizací“ a dalšími postupy při zpracování výstupu ochránit konkrétní partnery rozhovorů a další osoby, které poskytly vyjádření pro potřeby výzkumu. Participantů osobě výzkumníka v reakci na jím vyslovené dotazy sdělují i osobní informace, komentují určitou situaci, ačkoli by za normálních okolností byli spíše zdrženliví a opatrní. Určité kritické výroky na adresu autorit, by mohly vyvolat střet, iniciovat zástupné sankce apod.

Ačkoli tedy práci hodnotím, jako dobře odvedenou, cítím se povinován na tuto skutečnost komisi upozornit. Pokud otázka identifikace respondentů nějak autorkou ošetřena a jen jsem toto přehlédl, pak by námitka byla neopodstatněná a považoval bych za potěšující, pokud by obhajoba veškerou pochybnost rozptýlila.

Hodnocení obsahové stránky práce

<i>Užití zásadní odborné literatury a zdrojů</i>	ano	<i>s výhradami</i>	ne
<i>Přiměřená odborná terminologie práce</i>	ano	<i>s výhradami</i>	ne
<i>Vhodně zvolená metodologie</i>	ano	<i>s výhradami</i>	ne
<i>Práce s výzkumnými otázkami</i>	ano	<i>s výhradami</i>	ne
<i>Adekvátní průběh analýzy dat</i>	ano	<i>s výhradami</i>	ne
<i>Splnění deklarovaného cíle/cílů práce</i>	ano	<i>s výhradami</i>	ne

Hodnocení formálních kritérií práce

<i>Stylistická úroveň práce</i>	<i>dobrá</i>	<i>s výhradami</i>	špatná
<i>Pravopis a gramatika</i>	<i>dobré</i>	<i>s výhradami</i>	špatné
<i>Vhodná grafická úprava stránkování a textu</i>	<i>dobrá</i>	<i>s výhradami</i>	špatná
<i>Zpracování tabulek, obrázků, příloh</i>	<i>dobré</i>	<i>s výhradami</i>	špatné

Zásadní připomínky k obsahové úrovni práce

Autorka se nad etikou v textu explicitně nepozastavuje, pouze uvádí, že všichni účastníci souhlasili s rozhovorem (a z formulace nevyplývá, že by poskytli informovaný souhlas se zveřejněním doslova autenticky přepsaných promluv a to ve spojení se jménem osoby). Na druhou stranu, nepřímo a z několika náznaků přítomných v textu jsem nabyl dojem, že promluvy buskerů na adresu magistrátu byly buď opatrné a „diplomatické“, takže je riziko podnětu k následnému konfliktu stran relativně nízké nebo jde o soby, které se aktivně, otevřeně, konstruktivně a legitimně k problému vyjadřují např. pod záštitou společné „profesní“ platformy.

V každém případě je tento etický problém (a mizivá míra etické reflexe výzkumu v textu vůbec) je bezpochyby slabou stránkou hodnocené kvalifikační práce vážnou „vadou na kráse“ jinak slušně odvedené práce. Její autorka sice na několika stranách (cca 18 – 23) popisuje výzkumný postup a tvorbu vzorku sedmi respondentů (z hlediska epistemického je to vzorek ne zcela objemem náležitý) a následně je do jednoho představuje pod jejich nezměněnými křestními jmény s údaji o jejich dalších osobních charakteristikách a postavení, profesi, věku, životní dráze, hudebním nástroji a hudební produkci, což poskytuje suma sumárum čtenáři textu až jednoznačnou oporu k identifikaci osoby v spojení s konkrétními výroky.

Pokud autorka respondentům před realizací rozhovoru negarantovala účastníkům interview anonymizaci toho, co v rozhovoru vyslovili, pak nelze vyloučit, že by tím mohla být odůvodněna až zarážející zdrženlivost a diplomatickost promluv na adresu magistrátu. I toto totiž mohl být činitel „auto-cenzury“ respondentů. Názorné představení celkového problému buskingu nám dává dobrou oporu pro to, abychom si potenciální riziko zcela konkrétně představili. Výhrady buskerů vůči úřednické logice a nedostatečné koncepčnosti městských vyhlášek, místy jsou uvedeny velmi otevřené výpovědi, týkající se zástupců městské policie, kteří se dopouštějí chybných výkladů platných vyhlášek a postupy vymáhání jejich platnosti má z perspektivy buskerů až povahu vzájemného konfliktu. Zde se jasně ukazuje, že etika výzkumu není samoúčelná a pouze morální, ale že její zohlednění má také své epistemické důvody. Několik dalších respondentů se i za daných podmínek nezdráhalo „ostřejších výrazů“ a realizátor výzkumu a autor výstupu pak těžko může vyloučit, že zavdává příčinu adresného střetu, participant může později za ochotu k rozhovoru, ke kterému byl vyzván v důsledku čelit adresné odplatě.

Slabší stránkou je také to, že autorka se nepokusila zkoumat vyhlášky a jejich účinek v praxi komplexněji, tj. jak se jeví dalším aktérům, jejichž vztahy jsou vyhláškou upravovány. Ve vlastním výzkumu se autorka spolehla na hodnocení výhradně jen z perspektivy jedné ze stran, tj. buskerů. Dílčí nároky oponenta na zahrnutí některých zdrojů a otázek teoretické povahy (Lefebvre, apod.) nechávám stranou.

Zásadní připomínky k formální úrovni práce

Je to práce, která je, dle mého soudu, napsána srozumitelným, bezrozporným a kultivovaným jazykem. Soudím, že potenciální čtenáře potěší tím, že o přitažlivém tématu pojednává velmi čtivým a poutavým způsobem. Autorčiny vlastní překlady citací z angličtiny do češtiny, jsou významově jak věrné originálu, tak zvládnuté stylisticky a gramaticky. Z formálního hlediska jsou v práci nepočtené drobné nedostatky, např. v referencích na autora na poli sociologie prostoru Tima Cressewlla (někde uváděno příjmení s jedním „s“, v seznamu literatury naopak se třemi, vročení je uváděno rozporně 1992 namísto 1996). Celkově však práce jednoznačně splňuje nároky kladené na bakalářskou práci.

Otázky k obhajobě práce

Žádám studentku, aby se vyjádřila k etické námitce vůči možné identifikaci respondentů.

Stručné slovní hodnocení (dle uvážení posuzovatele)¹

Ačkoli má předložená práce, jak jsem již uvedl, mnohé přednosti, etický deficit v předloženém textu kvalifikační práce její celek činí ambivalentním. Vyzývám komisi, jenž bude přítomna obhajobě této práce, aby se usnesla, zda je tuto kvalifikační práci přijmout v aktuální podobě, která podléhá povinnosti zveřejnění v online volně dostupné databázi. Pokud je má etická námitka relevantní, vidím jistou možnost nápravy před termínem obhajoby seznámit participující s výslednou podobou textu, za účelem získání informovaného souhlasu. Pokud by toto bylo splněno, pak by obhájení práce a jejímu zveřejnění nic nebránilo.

Výsledné hodnocení práce

Doporučuji k obhajobě.

Navržené hodnocení

V případě úspěšné obhajoby navrhuji kvalifikační práci Šárky Petzné hodnotit stupněm A.

datum a místo:
V Praze 6. 8. 2020

podpis autora posudku
PhDr. Michal Tošner, Ph.D.

¹ Např. náročnost tématu, specifika řešení, samostatnost nebo invence studenta, co jsou hlavní klady, nedostatky práce, případně jaký je přínos, nebo využitelnost práce, navrhovaná doporučení k možnému zužitkování práce; zejména však návrh řešení pro případ nedoporučujícího posudku: a) upřesnit, doplnit nebo rozvést stanovenou pasáž, b) opravit, přepracovat stanovenou pasáž, c) přepracovat celou práci na zadané téma, d) vypracovat novou práci na nové téma.